

Møtedato: 26. mai 2021

Saksnr.:
2021/428

Saksbeh./tlf.:
E. M. Hauge, J. Brodersen/75 51 29 00

Sted/dato:
Bodø 19.5.2021

Styresak 65-2021/6 Nordland fylkeskommunes regionale planstrategi for Nordland 2021–2024 – høringsuttalelse fra Helse Nord RHF

Saksdokumentene var ettersendt

Formål

Saken legges frem til styrets orientering.

Sammenheng med strategi

Helse Nord RHF er en stor samfunnsaktør som skal innrette sin virksomhet i tråd med nasjonale mål og bærekraftig bruk av ressurser. Tverrsektorielt samarbeid og internasjonalt samspill må være en del av vår forvaltning innenfor både økonomi, personell og miljø. Adm. direktør mener at innspillene til fylkeskommunenes planstrategi er et viktig bidrag til det tverrsektorielle samarbeidet.

Bakgrunn

Nordland fylkeskommune har utarbeidet forslag til regional planstrategi for Nordland 2021–2024. Den regionale planstrategien redegjør for regionale utviklingstrekk, fastsetter langsiktige utviklingsmål og innsatsområder. Den definerer også hvilke regionale planer som er nødvendige.

Det fremgår av høringsbrev at Nordland fylkeskommune ønsker særskilt tilbakemelding på fem områder:

- *Langsiktige utviklingsmål, gir de nødvendig retning og er tydelige? Kom gjerne med forslag til justeringer eller alternativer.*
- *Samsvarer målene for de ulike innsatsområdene og prioriterte satsingene med de regionale utfordringene og mulighetene i Nordland, slik vi opplever dem?*
- *Samsvarer forslagene til nye regionale planer i Nordland med nordlandssamfunnets utfordringer og muligheter, og er temaene i de regionale planene relevante?*
- *Er det behov for interkommunalt plansamarbeid?*
- *Har vi andre merknader eller kommentarer?*

Høringsuttalelse er oversendt Nordland fylkeskommune innen avtalt frist.

Vedlegg: Høringsuttalelse – Nordland fylkeskommune – Regional planstrategi 2021-2024

NORDLAND FYLKESKOMMUNE
Postboks 1485 Fylkeshuset
8048 BODØ

Deres ref:
21/6038-3

Vår ref:
2021/428-4/008

Saksbehandler
Espen Mælen Hauge/

Dato:
12.05.2021

Hørings svar - regional planstrategi for Nordland 2021-2024

Det vises til deres brev datert 25.03.21 og telefonsamtale med Dag Bastholm 4. mai. Vi fikk da utsatt høringsfrist til i dag, men som avtalt sendte vi inn en foreløpig høringsuttalelse gjennom nettskjemaet innen fristen.

Vi har i Helse Nord RHF's ledermøte 11.05.21 besluttet følgende som vår høringsuttalelse til regional planstrategi for Nordland 2021-2024.

1. Innledende merknader

Innledningsvis vil Helse Nord RHF anerkjenne Nordland fylkeskommune for et meget godt og gjennomført utkast til sin regionale strategi for plan og samfunnsutvikling. Den har et solid utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og regionalt kunnskapsgrunnlag. Helse Nord RHF deler utfordringsbildet som er beskrevet. Norge står foran store demografiske endringer. Andelen eldre i befolkningen kan bli opp mot dobbelt så stor i Nord-Norge som i resten av landet. Dette gir store utfordringer.

Vi stiller oss bak den tverrsektorielle tilnærmingen strategien inntar. Vi ser på tilsvarende vis behov for et godt samspill mellom det som betegnes som sosial, økologisk og økonomisk bærekraftig utvikling.

2. Samfunnsikkerhet og beredskap.

Et annet overordnet innspill, og som vi savner omtale, er det større helhetlige utfordringsbildet som Helse Nord RHF selv i større grad for tiden løfter frem fra spesialisthelsetjenestens perspektiv. Det helhetlige utfordringsbildet innenfor samfunnsikkerhet og beredskap påvirker ikke bare helsesektoren, men alle kritiske samfunnsfunksjoner.

Det er flere aspekt ved dette helhetsbildet som kunne vært omtalt. Det er teknologi og sårbarheter knyttet til dette, inkludert informasjons- og cybersikkerhet, klimaendringer og ekstremvær, sikkerhetspolitiske utfordringer, og nå pandemi og koronakommisjonen som peker på viktigheten av nødvendig og tilstrekkelig helseberedskap.

Etter vår forståelse skal Fylkeskommunens samfunnssikkerhetsarbeid kunne ta høyde for å beskytte det regionale folkestyret og fylkeskommunens fagansvar slik at dette også kan ivaretas ved ekstraordinære hendelser fred, sikkerhetspolitiske kriser og væpnet konflikt. Fylkeskommunenes beredskapsansvar er hovedsakelig knyttet til det ansvaret man i dag har innenfor de ulike sektorer, primært samferdselssektoren, skolesektoren og tannhelse. I henhold til Stortingsmelding nr. 17 (2001-2002) har fylkeskommunen ansvar for å innarbeide sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn i fylkesplanleggingen. I et rundskriv om nasjonale mål og interesser i fylkes- og kommuneplanleggingen, utgitt av Miljøverndepartementet i august 1998, er det presisert at «..sikkerhets- og beredskapsmessige hensyn skal inn som en sentral del av all samfunnsplanlegging.. ». Det forventes at jevnlig oppdaterte risiko- og sårbarhetsanalyser legges inn som en selvstendig faktor i enhver samfunnsplanprosess.

Samfunnssikkerhet og beredskap er altså ikke omtalt og fortjener etter vår oppfatning en plass i regional planstrategi, fordi dette er en grunnleggende forutsetning for befolkningens trygghet, bolyst og fremtidstro.

Så er vi klar over at Nordland fylkeskommune ikke er ansvarlig forvaltningsorgan for alle disse utfordringene vi nevner. Siden mange samfunnsaktører deler de samme utfordringene mener vi det er viktig å ha et strategisk blikk på og beskrivelse av hvordan dette bør møtes på tvers av sektorer. For så vidt vises til FNs 17. bærekraftsmål som heter "samarbeid for å nå målene". Her poengteres det at for å lykkes med bærekraftmålene må myndigheter, næringslivet og sivilsamfunnet samarbeide.

3. Sivilt-militært samarbeid

8. mai 2018 utarbeidet Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet dokumentet «*Støtte og samarbeid - En beskrivelse av totalforsvaret i dag*» som beskriver det sivil-militære samarbeidet på en god måte, noe Helse Nord RHF mener fylkeskommunen også bør vurdere å belyse i den regionale planstrategien.

Sivil og militær beredskap og krisehåndtering er gjensidig avhengig av hverandre, og et løpende samarbeid er derfor nødvendig. Sivilt-militært samarbeid er også viktig for å utnytte samfunnets samlede ressurser best mulig og dermed bidra til god samfunnsøkonomi.

Forsvarssektoren er avhengig av samarbeid med andre for å løse sine oppgaver på en kostnadseffektiv måte. Næringslivet og industrien er viktige samarbeidspartnere, og bidrar med nødvendige varer og tjenester, både gjennom enkle og fortløpende

leveranser og mer kompliserte og integrerte prosesser innenfor produksjon og drift. Behovet for samarbeid og støtte fra næringslivet til være til stede i fred, krise og væpnet konflikt. Gjennom å benytte seg av eksisterende sivil infrastruktur, materiell, utstyr og kompetanse vil dette styrke Forsvarets reaksjonsevne og øke forsvarsevnen.

I Nordområdemeldingen bekrefter Regjeringen at de vil bedre sikkerheten og beredskapen i nordområdene, samt at de vil fortsette å styrke og modernisere Forsvaret gjennom innfasing av nye kapasiteter, gradvis økning av bemanningen i strukturen og styrke det sivil-militære samarbeidet innen rammen av totalforsvaret. Fylkeskommunen skal som regional samfunnsutvikler ta ansvar for en helhetlig og ønsket utvikling i eget fylke, og Helse Nord RHF mener at fylkeskommunen bør tilrettelegge for at næringslivet og industrien i fylket kan bli en viktig samarbeidspartner for forsvarssektoren.

Når det gjelder vertslandsstøttekonseptet, vedtok NATO i 2016 syv grunnleggende forventninger til medlemslandenes motstandsdyktighet (NATO's baseline requirements):

- sikkerhet for kontinuitet i nasjonale styringssystemer og kritiske offentlige tjenester
- robust energiforsyning
- evne til å håndtere ukontrollerte forflytninger av mennesker
- robust mat- og vannforsyning
- evne til å håndtere masseskader
- robuste kommunikasjonssystemer
- robuste transportsystemer

Gjennom å øke motstandsdyktigheten i kritiske samfunnsfunksjoner reduseres sannsynligheten for at større kriser skal ramme Norge, samtidig som det begrenser potensielle negative konsekvenser slike kriser kan ha. Arbeidet med økt motstandsdyktighet innenfor rammen av totalforsvaret og NATOs forventninger har en viktig effekt innenfor hele samfunnsikkerhetsområdet.

Forsvarets behov for sivil støtte i form av tjenester, varer, personell og tilgang til infrastruktur vil i en alvorlig krisesituasjon og i væpnet konflikt overstige ressursene Forsvaret har behov for til daglig. Sentrale behov for Forsvaret vil være vei-, jernbane-, sjø- og lufttransport (med tilhørende infrastruktur) for forflytning av personell, materiell og forsyninger, samt evakuering. I henhold til forskrift for sivil transportberedskap har fylkeskommunen et eget ansvar for å organisere den regionale transportberedskapen ved større kriser i fred eller ved beredskap og krig. «Totalforsvarsprogrammet», et program som har pågått siden 2016 og som ennå ikke er avsluttet. Et av prosjektene i programmet, «Transport i totalforsvaret», vil være en viktig del av fylkeskommunens arbeid med transportberedskapen.

I tillegg til robuste transportsystemer, viser også NATO's baseline requirements blant annet forventninger om robust energiforsyning, robust mat- og vannforsyning og robuste kommunikasjonssystemer, noe som vil trygge befolkningen i fylket i stort under enhver påkjenning. Det forventes derfor at fylkeskommunen som samfunnsutvikler vurderer mulighetene for et tett samarbeid med forsvaret, og andre beredskapsaktører, for å bidra til en større robusthet i fylket.

Evalueringsrapportene fra Trident Juncture 2018 peker på flere områder som militære og sivile totalforsvarsaktører i fellesskap bør jobbe med å forbedre og videreutvikle i oppfølgingsarbeidet etter øvelsen. Blant disse er styrke totalforsvaret på lokalt og regionalt nivå, styrke privat-offentlig samarbeid i rammen av totalforsvaret, samt styrke samordning av sivile og militære planprosesser.

Helse Nord RHF mener derfor det vil være formålstjenlig med en beskrivelse av det sivil-militære samarbeidet i den regionale planstrategien for fylkeskommunen, da forsvaret er en stor aktør i fylket og at det sivil-militære samarbeidet, herunder totalforsvaret, er et prioritert område for norske myndigheter.

4. Erkjennelse av ansvar for den samiske befolkningen

Under kapittel 5.1 *Livskvalitet, velferd og like muligheter* omtales den samiske befolkningen og dårlig score på folkehelseundersøkelsen. Vi tror planstrategien ville stått seg på et noe mer utfyllende avsnitt med positiv valør. Dette ville understreke at det er viktig å erkjenne ansvar for vår urbefolkning og hva den tilfører det norske samfunnet. Her foreslår vi følgende tilføyelse på side 10, tredje avsnitt (vår tilføyelse i kursiv):

«I Norge har vi ett urfolk, den samiske befolkningen. Samene er en heterogen gruppe med blant annet ulike samiske språk, kultur og bosetningsområder. Den samiske befolkningen skårer i gjennomsnitt lavere enn den øvrige befolkningen i folkehelseundersøkelsen, spesielt innen diskriminering, helse, livstil, levekår og livskvalitet. Gjennom norske lover og folkeretten har vi et ansvar for den samiske befolkningen og må derfor også se på folkehelse ut fra et urfolksperspektiv. I mange kommuner er det en utfordring å kunne tilby samiske barn undervisning på eget morsmål.»

5. Utdanning og kompetansepolitikk

Kapittel 5.1: Her beskriver dere blant annet at det er et stort behov for å utvikle attraktive lokalsamfunn for at folk skal ønske å bo i fylket. Dette handler for eksempel om attraktive arbeidsplasser, gode skoler og et godt tjenestetilbud. Et mulighetsrom som beskrives i strategien er å se utdanning og kompetansepolitikk i sammenheng.

Vi støtter fullt opp om denne strategiske tenkningen fordi det ikke bare gagnar helheten, men også helsetjenesten spesielt – både i kommuner og i spesialisthelsetjenesten – med hensyn til langsiktige rekrutteringsutfordringer. Det er viktig å legge til rette for at

virksomheter – for oss, helseforetakene – skal være stabile, helsefremmende og attraktive arbeidsplasser. Rekrutteringsutfordringer og underbemanning medfører risiko for stor arbeidsbelastning, høyt sykefravær og manglete kapasitet til faglig utvikling.

Vi trenger i stadig større grad å bli selvforsynt av arbeidskraft uten å måtte leie inn dyrt, og støtter derfor opp om at det er viktig å sikre at alle gjennomfører videregående skole og kan kvalifisere seg for høyere utdanning/høyere yrkesfaglig utdanning, og i tillegg muligheter for etter- og videreutdanning. En nøkkel for å lykkes er fagutvikling. Et godt helsetjenestetilbud til befolkningen gir attraktive lokalsamfunn. Vi vil derfor foreslå å føye til Helse Nord over listen av partnere for et godt og forpliktende samarbeid, tredje siste avsnitt på side 11.

6. Helsefelleskap

Vi merker oss at helsefelleskapene ikke er omtalt i planstrategien. Et hovedgrep i Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023 er å opprette 19 helsefelleskap. Disse skal bestå av helseforetak og kommunene i opptaksområdet. Representanter fra helseforetak, tilhørende kommuner, fastleger og brukere vil møtes for å planlegge og utvikle tjenestene sammen. Barn og unge, alvorlig psykisk syke, pasienter med flere kroniske lidelser og skrøpelige eldre skal prioriteres.

Vi tror helsefelleskapene vil bli et sentralt partnerskap for planlegging og utvikling i årene som kommer. Helse Nord RHF skal selv være en pådriver for utvikling av helsefelleskapene, som skal sikre at helseforetakene og kommunene er i et forpliktende fellesskap om de pasientene som trenger det mest.

Kommunene er altså helt sentral i dette partnerskapet. Dere fremhever kommunene som viktige samfunnsaktører i kapittel 5.2 *Bærekraftige og rettferdige økonomiske systemer*, side 15 midt på siden:

«I Nordland er kommunene viktige samfunnsaktører. Kommunenes rolle som arbeidsgiver og lokalsamfunnsaktør kommer spesielt til uttrykk i skole, helse og omsorgssektoren, men også gjennom tilrettelegging for kulturaktiviteter, næringsaktivitet og samarbeid med frivillig sektor. For å kunne utvikle bedrifter i distriktene er det nødvendig med gode offentlige tjenestetilbud, innenfor bl.a. barnehage, skole og helse.»

I denne sammenheng mener vi helsefelleskapene bør omtales, også fordi Nordland fylkeskommune vil utvikle samarbeidet med kommunene målrettet ut fra deres behov (*side 11, øverst på siden*), og at Nordland fylkeskommune har et veiledningsansvar knyttet til kommunal planlegging (*side 17, like under midten*).

Vennlig hilsen

Cecilie Daae
adm. direktør

Espen Mælen Hauge
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og kan derfor være uten signatur.